

Vlaanderen
is omgeving

Departement Omgeving binnen het domein Omgeving

opdrachten
basis voor de organisatiestructuur

24 januari 2017

Inhoud

1	VOORAF	5
2	OPBOUW VAN DE TEKST	7
3	CONTEXT	8
4	HET OMGEVINGSDOMEIN	11
4.1	EEN NETWERK VAN CENTERS OF EXCELLENCE	11
4.2	PLAATS VAN HET OMGEVINGSBELEID	12
4.3	DOELSTELLINGEN	13
4.4	INHOUDELIJKE THEMA'S VAN HET OMGEVINGSDOMEIN	14
4.4.1	Klimaat	14
4.4.2	Energie	15
4.4.3	Wonen	15
4.4.4	Sociaal wonen	15
4.4.5	Ruimtelijke ontwikkeling en territoriale cohesie	15
4.4.6	Platteland en open ruimte	15
4.4.7	Natuur en biodiversiteit	15
4.4.8	Onroerend erfgoed	15
4.4.9	Integraal waterbeleid	15
4.4.10	Lucht	16
4.4.11	Bodem en ondergrond	16
4.4.12	Materialen, afval en grondstoffen	16
4.4.13	Leef- en omgevingskwaliteit	16
4.4.14	Dierenwelzijn	16
4.4.15	Groene economie	16
5	HET OMGEVINGSDEPARTEMENT: OPDRACHTEN	17
5.1	MISSIE EN VISIE VAN HET DEPARTEMENT	17
5.2	OMGEVINGSBELEID INZAKE RUIMTE & MILIEU	18
5.2.1	Situering	18
5.2.2	Opdracht	19
5.2.3	Synergieën	19
5.3	OMGEVINGSBELEID INZAKE KLIMAAT, ENERGIE EN GROENE ECONOMIE	20
5.3.1	Situering	20
5.3.2	Opdracht	21
5.3.3	Synergieën	21

5.4	DIERENWELZIJN	22
5.5	INFORMATIE, KENNIS & MONITORING	22
5.6	ONDERSTEUNING MINISTER & OMGEVINGSDOMEIN EN AANSTUREN EN BEHEREN VAN DE ORGANISATIE.....	23
6	HET OMGEVINGSDEPARTEMENT: BASIS VOOR ORGANISATIESTRUCTUUR.....	24
6.1	EEN WAARDENGEDREVEN ORGANISATIE.....	24
6.2	EEN WERKBARE EN WENDBARE ORGANISATIE.....	26
6.3	TE REALISEREN MIJLPALEN	27
6.4	ORGANISATIEPIJLER 1: OMGEVINGSSTRATEGIE.....	28
6.4.1	Strategie, coördinatie & internationaal beleid	28
6.4.2	Vlaams “Planbureau voor de leefomgeving”	29
6.4.3	Data- en informatiebeheer & digitale maatschappij.....	29
6.4.4	Partnerschappen met besturen en maatschappij	30
6.5	ORGANISATIEPIJLER 2: OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE & MILIEU.....	30
6.5.1	Beleidsontwikkeling, regelgeving, instrumentarium en juridische ondersteuning.....	30
6.5.2	Gebiedsontwikkeling, omgevingsplanning en -projecten.....	31
6.5.3	Omgevingshandhaving.....	31
6.6	ORGANISATIEPIJLER 3: OMGEVINGSBELEID VOOR KLIMAAT, GROENE ECONOMIE & ENERGIE	31
6.6.1	Omgevingsbeleid voor Klimaat, Groene Economie & Energie.....	32

1 VOORAF

De beleidsdomeinen Leefmilieu, Natuur en Energie en Ruimtelijke Ordening, Wonen en Onroerend Erfgoed staan voor de uitdaging om, in uitvoering van het regeerakkoord en de beslissing van de Vlaamse regering van 23 december 2016, op relatief korte termijn een samengaan van beide domeinen te realiseren en zo een beleidsdomein omgeving vorm te geven.

De grootste uitdaging is de vorming van het departement Omgeving dat vanaf 1 april 2017 operationeel zal zijn. Deze uitdaging bestaat enerzijds in het definiëren van de maatschappelijk relevante opdrachten van dit nieuwe departement en anderzijds om de structuur en werking hierop af te stemmen.

Het nieuwe departement krijgt vorm vanuit de huidige opdrachten van de twee samenstellende departementen. Het spreekt voor zich dat bij de inhoudelijke en organisatorische vormgeving van het departement wordt gestreefd naar een optimale definiëring ervan zodat er een efficiënt departement ontstaat.

Het nieuwe departement is ambitieus en realiseert een grotere maatschappelijke meerwaarde door het geheel meer te laten zijn dan de som der delen.

De vorming van het nieuwe departement Omgeving is niet alleen een taak van de leidend ambtenaar, maar is een opdracht voor iedere medewerker. We werken samen aan een relevant en performant departement.

Het departement heeft haar eigen rol in het omgevingsdomein, afgestemd met de agentschappen en de rol die zij vandaag hebben.

Er komen geen taakverschuivingen tussen de verschillende entiteiten van het nieuwe omgevingsdomein.

De complementariteit met de agentschappen blijft verzekerd en de reeds bestaande synergieën rond gemeenschappelijke taken worden versterkt. Om dit te verzekeren blijven de agentschappen betrokken bij de verdere uitbouw van het departement.

Het nieuwe departement Omgeving consolideert de huidige taken van de twee departementen en tilt deze naar een nog hoger niveau. De medewerkers die hiervoor vandaag instaan, zullen dit vanaf 1 april 2017 in nieuwe departement verder blijven doen.

De leidend ambtenaren en de directies van de departementen Leefmilieu, Natuur en Energie en Ruimte Vlaanderen scharen zich achter de vorming van het nieuwe departement zoals in deze nota gepresenteerd wordt. Ze roepen alle personeelsleden op om samen van dit verhaal een succes te maken.

24 januari 2017

Paul Van Snick
Algemeen Directeur

Peter Cabus
Secretaris-generaal

2 OPBOUW VAN DE TEKST

In wat volgt wordt eerst de context geschetst met de opeenvolgende stappen tot nu toe in het tot stand komen van het omgevingsdepartement en het omgevingsdomein.

Vervolgens worden het omgevingsbeleid en het omgevingsdomein maatschappelijk gepositioneerd. Het omgevingsdomein wordt beschouwd als een netwerkorganisatie van sterke entiteiten - centers of excellence - die samenwerken vanuit hun autonomie.

Daarna worden de doelstellingen en de inhoudelijke thema's van het omgevingsdomein met hun kernopdracht beschreven.

Vervolgens worden de opdrachten van het omgevingsdepartement bepaald binnen het omgevingsdomein.

Tenslotte wordt op basis van de inhoudelijke opdrachten de fundering gelegd voor de organisatiestructuur van een sterk omgevingsdepartement.

3 CONTEXT

Het regeerakkoord 2014-2019 stelt de vorming van een beleidsdomein omgeving voorop. Het betreft het samengaan van de beleidsdomeinen LNE en RWO en een fusie tussen de departementen LNE en RWO (en een deel van het agentschap Inspectie RWO). Het regeerakkoord formuleert dit als volgt: *'Om een consequent en efficiënt beleid te kunnen voeren is het noodzakelijk dat zowel leefmilieu als ruimtelijke ordening onder de bevoegdheid van 1 minister van Omgevingsbeleid valt. (...) Het samenwerken tussen de departementen Ruimte Vlaanderen en Leefmilieu, Natuur en Energie zal bijdragen tot administratieve efficiëntiewinsten en een samenhangend en slagvaardig beleid inzake leefomgeving. We zetten dan ook in op de reorganisatie van de betrokken beleidsvelden op voorwaarde dat efficiëntiewinsten worden geboekt.'* Tegelijkertijd geeft het Regeerakkoord mee dat de Vlaamse overheid moet werken als een holding, met operationele entiteiten die een zekere autonomie hebben in hun dagelijks functioneren én met een moedermaatschappij (de Vlaamse Regering) die de gemeenschappelijke dienstverlening bepaalt en beslist door wie ze wordt uitgevoerd.

De beleidsnota Omgeving 2014-2019 verfijnt deze omgevingsopdracht (OD69). Naast efficiëntiewinsten dient de *'geïntegreerde omgevingsadministratie'* te focussen op haar Vlaamse kerntaken. Klant en inhoud worden centraal gesteld voor deze verenigende opdracht, niet de bestaande organisatorische structuur.

De deelbeleidsraad omgeving van 3 juli 2015 gelastte de secretarissen-generaal van de departementen LNE en RWO om, binnen de bevoegdheden van Vlaams minister Joke Schauvliege en desgevallend in overleg met andere leidend ambtenaren van de deelbeleidsdomeinen Leefmilieu, Natuur en Ruimtelijke Ordening tegen 1 november 2015 een concept voor te leggen van Omgevingsdepartement, met inbegrip van een ontwerpmissie, een ontwerpvisie, een voorstel van organogram en een voorstel van traject, met aanduiding van de aan te passen regelgeving. De leidend ambtenaren van de deelbeleidsdomeinen Leefmilieu, Natuur en Ruimtelijke Ordening werden gelast om, eveneens binnen de bevoegdheden van Vlaams minister Schauvliege, maar rekening houdend met de deelbeleidsdomeinen Dierenwelzijn, Energie, Wonen en Onroerend Erfgoed, tegen 1 november 2015 een concept voor te leggen van Omgevingsbeleidsdomein.

Op 30 oktober 2015 werden de twee conceptnota's¹ aan de bevoegde kabinetten overgemaakt.

Op de deelbeleidsraad omgeving van 14 december 2015 werden deze conceptnota's besproken, waarbij werd vastgesteld dat het concept 'omgeving' nog sterker kan doorwerken en dat de domeintheema's verdere verfijning behoeven.

Op de deelbeleidsraad omgeving en landbouw van 18 april 2016 werd na een politieke aftoetsing geopteerd voor de uitvoering in strikte zin van het regeerakkoord, waarbij er enkel een fusie van beide departementen gebeurt. Wetgevingstechnisch werd beslist dat het Departement LNE wordt opgenomen in het departement Ruimte Vlaanderen (RV), en in eenzelfde beweging het departement RV van naam verandert naar Departement Omgeving.

Deze beslissing impliceert de aansturing van het toekomstige omgevingsdepartement door de huidige secretaris-generaal van het opnemende departement.

De minister gaf de secretarissen-generaal van beide departementen en de voorzitters van beide beleidsdomeinen de opdracht om de transitie van de domeinen en van de departementen voor te bereiden, en hiervoor een ambtelijke taskforce op te richten. Wat de relatie met de agentschappen betreft, stelt de minister tijdens deze beleidsraad dat er geen wijziging gebeurt aan de taakafbakening tussen departementen en agentschappen, tenzij er consensus kan worden gevonden over optimalisatievoorstellen en deze vooraf worden afgetoetst met het kabinet.

De deelbeleidsraad omgeving van 6 oktober 2016 nam kennis van de in de schoot van de Taskforce uitgewerkte ontwerp-aanpassingen van de regelgeving, nodig voor de oprichting van het departement omgeving en voor de overeenkomstige naamswijziging van beleidsdomein en departementen naar 'Omgeving'. De deelbeleidsraad wenste bijkomend de omvorming van de strategische adviesraden Minaraad en SARO naar een Omgevingsraad opgenomen te zien in het BVR en vroeg daartoe een amendement op het verzameldecreet voor te bereiden.

Ook vroeg de deelbeleidsraad het overhevelingsbesluit voor het personeel voor te bereiden en alle noodzakelijke beslissingen voor te bereiden voor beslissing op de eerste directieraad van het omgevingsdepartement, ook hetgeen de beleidsraad toekomt te beslissen, zodat er geen vacuüm ontstaat bij de inwerkingtreding van het nieuwe beleidsdomein en departement op 1 april 2017.

¹ Richting Omgevingsdomein. Conceptnota, 30 oktober 2015.
Richting Omgevingsdepartement. Conceptnota, 30 oktober 2015.

Op 23 december 2016 keurde de Vlaamse Regering het voorontwerp van besluit, tot wijziging van diverse besluiten, wat betreft de oprichting van het beleidsdomein Omgeving, principieel goed. Met deze goedkeuring worden de conclusies van de deelbeleidsraden van 18 april 2016 en 6 oktober 2016 en de start van het omgevingsdomein en -departement op 1 april 2017 bevestigd.

Op 17 januari 2017 namen de managementcomités van beide domeinen in een gezamenlijke vergadering kennis van opdrachten en organisatiestructuur zoals beschreven in deze nota. De collega's leidend ambtenaar verwelkomden de nota, die zeer ambitieus is en een duidelijke richting aangeeft. De bespreking gaf verder aanleiding tot een aantal verduidelijkingen in de tekst.

Op 23 januari 2017 werd voorliggende nota in een gezamenlijke vergadering toegelicht en besproken op de directies van Ruimte Vlaanderen en het departement Leefmilieu, Natuur en Energie, waaruit de finale versie van deze nota resulteerde.

4 HET OMGEVINGSDOMEIN

4.1 EEN NETWERK VAN CENTERS OF EXCELLENCE

De plaatsbepaling en opdrachtsomschrijving van het omgevingsdepartement vertrekt van de conceptnota richting omgevingsdomein van oktober 2015.

Binnen het holdingmodel wordt uitgegaan van het functioneren van een omgevingsdomein als netwerkorganisatie, opgebouwd rond sterke, autonome entiteiten als centers of excellence, waarbij samenwerking, afstemming en het poolen van middelen, expertise en kennis, zowel binnen als buiten het beleidsdomein, centraal staat.² Om de werking van het omgevingsdomein als netwerk van centers of excellence verder te optimaliseren wordt vanuit de huidige organisatie en beleidspraktijk, van beide betrokken domeinen LNE en RWO, gewerkt volgens een groeimodel, waarbij we optimaliseren waar nodig, om de beleidscyclus te sluiten voor inhoudelijke thema's van het beleidsdomein. Zo evolueren we verder naar een sterk omgevingsdomein met sterke entiteiten die allen excelleren in de realisatie van de hun toegewezen kernopdrachten alsook in leiderschap, visie, toonaangevende voorbeelden, onderzoek en/of ondersteuning.

In de volgende onderdelen schetst deze nota eerst de inzichten op hoofdlijnen van het omgevingsdomein. Hierbij wordt stilgestaan bij de plaats en de doelstellingen van het omgevingsbeleid en –domein, evenals de kernopdrachten. Vervolgens worden hierin de opdrachten van het nieuwe omgevingsdepartement gesitueerd, met de definiëring van de missie, visie en opdrachten van het departement. Tenslotte wordt een basis voor de organisatiestructuur van het omgevingsdepartement aangereikt die garant moet staan voor het realiseren van de opdrachten.

In overeenstemming met de beslissingen van de deelbeleidsraad omgeving en landbouw van 18 april 2016 gebeurt er geen wijziging aan de taakafbakening tussen departementen en agentschappen, tenzij er consensus kan worden gevonden over optimalisatievoorstellen en deze vooraf worden afgetoetst met het kabinet.

² Richting omgevingsdomein, '4.1. Uitgangspunten: holding en netwerkorganisatie', pag. 6 en Richting omgevingsdepartement, '3. Holdingstructuur en netwerkorganisatie', pag. 3.

4.2 PLAATS VAN HET OMGEVINGSBELEID

Onder omgeving wordt in Vlaanderen³ beleidsmatig de maatschappelijke, milieu-ecologische, natuurlijke en ruimtelijke context verstaan waarin de menselijke activiteiten plaatsvinden alsook waarin de dieren en planten leven in interactie met de mensen.

Het omgevingsbeleid spoort met een beleid van duurzame ontwikkeling, waarbij de overheid zorgt voor een evenwicht tussen de milieu-ecologische, sociale en economische facetten ervan, zodat de huidige generatie de mogelijkheden die de vorige generaties hebben nagelaten niet aanwendt ten koste van de mogelijkheden die de volgende generaties ter beschikking staan.

Het omgevingsdomein, waarbinnen (mede) vorm wordt gegeven aan het Vlaams omgevingsbeleid, is eigenstandig maar staat niet op zich. Het functioneert tussen en in wisselwerking met:

- andere beleidsdomeinen
- mondiale (Verenigde Naties), continentale (Europese Unie), federale, provinciale, lokale bestuurslagen
- burgers en tal van andere maatschappelijke spelers, zoals transport en vervoer, huisvesting, landbouw, productie, handel en diensten, de academische wereld en het middenveld.

Het omgevingsbeleid is met andere woorden naast een verantwoordelijkheid van de overheid, en het omgevingsdomein hierin, bij uitstek een beleid dat in co-creatie vorm krijgt.

³ 'Omgeving' is geen eenduidig begrip. Zie bijvoorbeeld de casestudie van IDEA Consult omtrent de '*Inhoudelijke en organisatorische invulling het omgevingsbeleid*'; 15 augustus 2015.

4.3 DOELSTELLINGEN

Het omgevingsbeleid

staat garant voor een kwaliteitsvolle leefomgeving, mede in het belang van de maatschappij, geeft antwoorden op de maatschappelijke noden en creëert meerwaarde.

hanteert een kringloop- en systeembenadering (holistisch), is innovatief en heeft en geeft antwoorden op evoluerende maatschappelijke uitdagingen en trends.

staat voor beleving (zoals culturele, recreatieve en educatieve meerwaarde), welzijn, nut en gebruik, sociale rechtvaardigheid, ecosysteemrespect, betaalbaarheid, kwaliteit en duurzaamheid in ruimte en tijd.

heeft sterke raakvlakken en synergieën en complementariteit met andere beleidsthema's. Het verbindt, regisseert en participeert in overheidsbrede opdrachten.

staat voor een proactieve, integrerende, afgestemde en gebiedsgerichte werking en projectbenadering.

Het omgevingsdomein

bestaat uit sterke en herkenbare, inhoudelijke en maatschappelijk relevante beleidsthema's, waaruit het omgevingsdenken vorm krijgt.

is efficiënt, aanspreekbaar en verantwoordelijk. Het heeft een dienstverlening van hoog niveau en geeft een antwoord op de vraag naar bestuurlijke vereenvoudiging.

is een creatief en innoverend kennis- en expertisecentrum.

vult het Vlaams omgevingsbeleid in als een gedeelde bevoegdheid met sterke bestuurlijke partners en omgevingsbewuste burgers, bedrijven en maatschappelijke actoren.

4.4 INHOUDELIJKE THEMA'S VAN HET OMGEVINGSDOMEIN

In de conceptnota 'richting omgevingsdomein' werd de **opdracht** van het omgevingsdomein geformuleerd rond de volgende **inhoudelijke thema's**:

1. Klimaat	9. Water
2. Energie	10. Lucht
3. Wonen	11. Bodem en ondergrond
4. Sociaal wonen	12. Materialen, afval en grondstoffen
5. Ruimtelijke ontwikkeling en territoriale cohesie	13. Leef- en omgevingskwaliteit*
6. Platteland en open ruimte	14. Dierenwelzijn
7. Natuur en biodiversiteit	15. Groene economie**
8. Onroerend erfgoed	

* *In de conceptnota 'richting omgevingsdepartement' werd het inhoudelijk thema 'hinder en veiligheid' in de ruimere context van het inhoudelijk thema 'leefkwaliteit' geplaatst. Vanuit het omgevingsdenken herdefiniëren we dit hier tot "leef- en omgevingskwaliteit". Het hinder- en veiligheidsbeleid is dan een onderdeel van een beleid dat inzet op een omgeving waarin mensen, planten en dieren gezond en kwaliteitsvol (milieu en ruimtelijk) kunnen leven.*

** *Een bijkomende inhoudelijk thema 'groene economie' wordt gedefinieerd. Deze eerste strategische doelstelling van de beleidsnota omgeving 2014-2019 wordt ook in de context van het omgevingsdomein als inhoudelijk thema opgenomen. Hiermee wordt een brede basis gelegd voor de milieu-ecologische en duurzame benadering van het economisch functioneren van onze maatschappij.*

De volgende punten gaan kort in op de kernopdracht zoals die voor deze inhoudelijke thema's kan geformuleerd worden.

4.4.1 Klimaat

Kernopdracht: We realiseren een klimaatintelligente koolstofarme samenleving, waarbij we de uitstoot van broeikasgassen verminderen. We zetten emissiehandel in voor vaste installaties en luchtvaart. We passen ons aan en verhogen de weerbaarheid van Vlaanderen tegen klimaatverandering, mede via een omgevingsbeleid met oog voor een klimaatbestendige ruimtelijke inrichting.

4.4.2 Energie

Kernopdracht: We bevorderen efficiënt energieverbruik en de transitie naar een duurzaam energiesysteem dat meer en meer gebaseerd is op hernieuwbare energiebronnen, de bevoorradingszekerheid garandeert en betaalbaar is voor gezinnen en bedrijven.

4.4.3 Wonen

Kernopdracht: We bevorderen kwaliteitsvol, woonzeker en betaalbaar wonen als grondrecht voor alle inwoners van Vlaanderen met in het bijzonder de meest kwetsbaren.

4.4.4 Sociaal wonen

Kernopdracht: We financieren en begeleiden sociale woonactoren om zo mensen in een kwetsbare woonsituatie aan een kwaliteitsvolle en betaalbare woning in Vlaanderen te helpen.

4.4.5 Ruimtelijke ontwikkeling en territoriale cohesie

Kernopdracht: We hebben een duurzame ruimtelijke ontwikkeling, waarbij de ruimtelijke behoeften van verschillende maatschappelijke activiteiten gelijktijdig tegen elkaar worden afgewogen, rekening houdend met de ruimtelijke draagkracht en kwaliteit.

4.4.6 Platteland en open ruimte

Kernopdracht: We ontwikkelen een plattelandsbeleid, zorgen voor een goede milieu- en natuurkwaliteit in de open ruimte en we richten de open ruimte gebiedsgericht en multifunctioneel in.

4.4.7 Natuur en biodiversiteit

Kernopdracht: We zorgen ervoor dat de huidige en toekomstige generaties de natuur kunnen beleven in balans met het behoud van de biodiversiteit en het valoriseren ervan.

4.4.8 Onroerend erfgoed

Kernopdracht: We maken de zorg voor onroerend erfgoed voor iedereen vanzelfsprekend om Vlaanderen nu en straks mee vorm en kleur te geven.

4.4.9 Integraal waterbeleid

Kernopdracht: We coördineren het integraal waterbeleid en we zorgen voor voldoende water van een goede kwaliteit en rechtvaardige prijs ten behoeve van het ecosysteem en de verschillende maatschappelijke sectoren.

4.4.10 Lucht

Kernopdracht: We monitoren de luchtkwaliteit in Vlaanderen en hanteren een integrale beleidsaanpak om deze te verbeteren tot op een niveau waarbij mens en milieu op een duurzame wijze worden beschermd.

4.4.11 Bodem en ondergrond

Kernopdracht We zorgen voor een duurzaam bodembeheer waarin we de bodemerosie en bodemverzegeling voorkomen, de bodem beschermen en bodemverontreiniging voorkomen, risicogronden inventariseren en verontreinigde gronden saneren alsook het kwaliteitsvol beheren en valoriseren van uitgegraven bodem, onderbenutte terreinen en natuurlijke rijkdommen.

4.4.12 Materialen, afval en grondstoffen

Kernopdracht: We streven naar een Vlaamse kringlooeconomie waarin we zorgen voor een duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen en voor de kwalitatieve en kwantitatieve preventie van het gebruik van grondstoffen en het verspreiden van milieugevaarlijke stoffen.

4.4.13 Leef- en omgevingskwaliteit

Kernopdracht: We zetten in op een kwaliteitsvolle omgeving (ruimte en milieu) waarin mensen, planten en dieren gezond kunnen leven.

4.4.14 Dierenwelzijn

Kernopdracht: We verbeteren het dierenwelzijn door middel van een coherent en vooruitstrevend beleid en een goed georganiseerd en gericht controleorgaan.

4.4.15 Groene economie

Kernopdracht: We streven naar een vergroening van de economie door een structurele versterking van de band tussen ecologie en economie en accent op circulaire en korte cycli om op termijn ons huidig niveau van welvaart en welzijn te behouden. We bevorderen duurzaam en omgevingsbewust handelen van alle actoren in de maatschappij als producent en/of consument waarbij de transitie naar een duurzame maatschappij met een beperkte ecologische impact wordt vormgegeven en het natuurlijk kapitaal duurzaam wordt gebruikt.

5 HET OMGEVINGSDEPARTEMENT: OPDRACHTEN

Vanuit de benadering dat een structuur altijd ten dienste staat van de inhoud en het beleid dat men wil realiseren, wordt in dit hoofdstuk gefocust op de opdrachten van het omgevingsdepartement.

Dit gebeurt door eerst een missie en visie van het omgevingsdepartement te formuleren. Vervolgens worden de opdrachten op hoofdlijnen geschetst.

5.1 MISSIE EN VISIE VAN HET DEPARTEMENT

De ontwerpmissie omvat de maatschappelijke opdracht van het departement:

Het Vlaams omgevingsbeleid staat garant voor een kwaliteitsvolle leefomgeving voor de huidige en toekomstige generaties. We stimuleren een duurzame omgang met diverse natuurlijke hulpbronnen, waarbij we streven naar een koolstofarme, energiezuinige, klimaatintelligente samenleving en een sterke band tussen ecologie en economie realiseren. We ondersteunen maatschappelijke vooruitgang en we maken locatie- en ontwikkelingskeuzes in het belang van de Vlaamse samenleving.

De ontwerpvisie verwoordt hoe het departement deze opdracht wil realiseren:

- ✓ *Het omgevingsbeleid ontwikkelt en vertrekt van een maatschappelijk gedragen lange termijn visie;*
- ✓ *We ontwikkelen een omgevingsbeleid dat duurzame ontwikkeling centraal stelt, zowel op het vlak van ruimte, natuur, milieu-ecologische aspecten, klimaat, energie en groene economie;*
- ✓ *We ondersteunen realisaties op terrein en verzekeren de implementatie en handhaving van het omgevingsbeleid via effectieve instrumenten;*
- ✓ *We zetten in op een gebiedsgerichte en projectmatige aanpak en een geïntegreerde benadering;*
- ✓ *We zijn het Vlaamse kennis- en expertisecentrum inzake het omgevingsbeleid;*
- ✓ *We zijn de betrouwbare en evidente partner in een maatschappelijk en bestuurlijk netwerk van lokaal tot internationaal niveau;*
- ✓ *We zijn een open, aantrekkelijke en doelgerichte organisatie.*

Net zoals alle andere entiteiten binnen het omgevingsdomein is het departement een *center of excellence* voor de inhoudelijke kernopdrachten die aan haar zijn toevertrouwd.

De kernopdrachten van het omgevingsdepartement zijn maatschappelijk urgent en vragen een actief overheidsbeleid. Alle zijn ze eigenstandig maar kunnen ze sterkere resultaten bereiken mits kruisbestuiving wordt verzekerd. Hiertoe sluit het omgevingsdepartement partnerschappen met andere *centers of excellence* binnen en buiten het omgevingsdomein om de evidente raakvlakken complementair en met respect voor ieders expertise en opdracht in te vullen.

Het omgevingsbeleid bevat bij uitstek (kern)opdrachten die een eigen beleidsmatige finaliteit hebben, maar dus pas vanuit synergieën met andere (deel)opdrachten voluit kunnen doorwerken. Deze synergieën kunnen vanuit volgende invalshoeken worden bewerkstelligd:

- In eerste instantie worden deze synergieën, in de mate dat het taken betreft binnen het departement, op niveau van het departement zelf verzekerd door de betrokken processen en de eraan gekoppelde producten versterkt af te stemmen.
- Daarnaast zijn er ook synergieën met kernopdrachten van andere entiteiten van het omgevingsdomein en andere beleidsdomeinen, zeker met mobiliteit en transport. Deze worden waar nodig versterkt. Het departement kan hierin verschillende rollen vervullen, van trekker en regisseur tot constructieve participant.

De synergieën kunnen structureel vorm krijgen vanuit onder andere versterkte afdelings- en entiteitsoverschrijdende projectwerking.

5.2 OMGEVINGSBELEID INZAKE RUIMTE & MILIEU

5.2.1 Situering

Deze omgevingsbeleidscluster bevat alle departementale taken inzake het huidige milieu- en ruimtelijkeordeningsbeleid, dat door opeenvolgende politieke beslissingen⁴ evolueert naar een omgevingsbeleid. Het is de taak van het departement om het omgevingsbeleid inzake ruimte en milieu verder te zetten en verder uit te bouwen vanuit een omgevingsbenadering. Deze cluster heeft verbanden met alle thema's van het omgevingsdomein. Dit impliceert een structurele

⁴ Zoals bijvoorbeeld de omgevingsvergunning en de plan-mer-RUP integratie (omgevingsplanning).

synergie met de entiteiten die deze opdrachten (ook) als kernopdracht hebben en waar dikwijls ook een deel van het instrumentarium aanwezig is⁵. Deze structurele synergie gebeurt nu reeds via reguliere procesvoering (bv. advisering, landinrichting, brownfieldcel, Commissie Integraal Waterbeleid) en specifieke projecten (bv. Agnas, Woningpas, digitale omgevingsvergunning).

Deze cluster hangt ook samen met kernopdrachten buiten het omgevingsdomein, waaraan vaak al via de reguliere procesvoering (bv. advisering, ambtelijk forum Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, mobiliteitsplan) of specifieke projecten (Intendant Oosterweel, Bouwmeester, complexe projecten ...) vorm wordt gegeven.

5.2.2 Opdracht

We hebben een omgevingsbeleid inzake ruimte en milieu dat leidt tot een doordacht en zorgvuldig ruimtegebruik dat de ruimtelijke organisatie van Vlaanderen versterkt en waarbij tegelijkertijd de leef- en omgevingskwaliteit verbeteren. We wegen hiervoor de behoeften van verschillende maatschappelijke activiteiten gelijktijdig tegen elkaar af en ze krijgen een plaats in stedelijke regio's en/of het platteland, rekening houdend met de draagkracht van de omgeving, biodiversiteit, een duurzame ontwikkeling en een optimale leef- en omgevingskwaliteit. We hebben hiervoor een effectief en efficiënt omgevingsinstrumentarium.

5.2.3 Synergieën

Zoals hoger gesteld bevat het omgevingsbeleid (kern)opdrachten met een eigen beleidsmatige finaliteit, maar die vaak pas vanuit afstemming en synergie volle doorwerking krijgen. Een omgevingsbenadering van ruimte en milieu impliceert dat een grote synergie wordt gerealiseerd, onder andere met volgende andere opdrachten binnen en buiten het omgevingsdepartement:

⁵ Voor de beleidsuitvoering en voor een deel van het uitvoeringsinstrumentarium is een structurele synergie nodig:

- met de VLM (platteland en open ruimtebeleid);
- met de VMM (integraal waterbeleid);
- met het VEA (Energiebeleid);
- met de OVAM (bodembeleid);
- met het ANB (natuur en bosbeleid met impact op ruimte en milieu);
- met het INBO (onderzoek);
- met het Agentschap Wonen en de VMSW ((sociaal) woonbeleid);
- met het agentschap Onroerend Erfgoed (Onroerend Erfgoedbeleid).

- **Platteland en open ruimte** We ontwikkelen een plattelandsbeleid, zorgen voor een goede milieu- en natuurkwaliteit in de open ruimte en we richten de open ruimte gebiedsgericht en multifunctioneel in.
- **Bodem en ondergrond:** We zorgen voor een duurzaam bodembeheer waarin we de bodemerosie en bodemverzegeling voorkomen, de bodem beschermen en bodemverontreiniging voorkomen, risicogronden inventariseren en verontreinigde gronden saneren alsook het kwaliteitsvol beheren en valoriseren van uitgegraven bodem, onderbenutte terreinen en natuurlijke rijkdommen.
- **Leef- en omgevingskwaliteit:** We zetten in op een kwaliteitsvolle omgeving (ruimte en milieu) waarin mensen, planten en dieren gezond kunnen leven.

Daarnaast is er uiteraard ook een samenhang met de opdrachten die in de tweede omgevingsbeleidscluster zijn opgenomen (zie 5.3).

5.3 OMGEVINGSBELEID INZAKE KLIMAAT, ENERGIE EN GROENE ECONOMIE

5.3.1 Situering

Deze omgevingsbeleidscluster bevat alle huidige departementale taken inzake klimaat, energie en groene economie. Het is de taak van het departement om het omgevingsbeleid inzake klimaat, lucht, energie en groene economie, vanuit hun maatschappelijke en beleidsmatige samenhang, verder uit te bouwen vanuit een omgevingsbenadering. Ook deze cluster heeft verbanden met alle thema's van het omgevingsdomein. Dit impliceert een structurele synergie met de entiteiten die deze opdrachten als kernopdracht hebben en waar dikwijls ook een deel van het instrumentarium aanwezig is⁶.

Deze structurele synergie gebeurt nu reeds binnen en buiten het omgevingsdomein via reguliere procesvoering (bv. advisering, opstellen milieubeleidsplan, Vlaams Klimaatfonds, beleidsafstemming inzake klimaatbeleidsplan, beleidsafstemming klimaat en transport, groene

⁶ Voor de beleidsuitvoering en voor een deel van het uitvoeringsinstrumentarium is er dus een structurele synergie nodig:

- met de VMM Klimaat- en luchtbeleid),
- met het VEA (Energiebeleid)
- met de OVAM (Circulaire economie).
- met het ANB (Klimaatbeleid, PAS)
- met het INBO (Onderzoek)
- met het Agentschap Wonen en de VMSW ((sociaal) woonbeleid)
- met het Agentschap Onroerend Erfgoed (onroerenderfgoedbeleid, o.a. op vlak van energie)

fiscaliteit ...) en specifieke projecten (bv. woningpas, energiepact, Fastlane, Clean Power for Transport, transitieprioriteit circulaire economie ...).

5.3.2 Opdracht

We realiseren een **klimaatintelligente** koolstofarme samenleving, waarbij we de uitstoot van broeikasgassen verminderen. We zetten emissiehandel in voor vaste installaties en luchtvaart. We passen ons aan en verhogen de weerbaarheid van Vlaanderen tegen klimaatverandering, mede via een omgevingsbeleid met oog voor een klimaatbestendige ruimtelijke inrichting⁷.

We streven naar een **vergroening van de economie** door een structurele versterking van de band tussen ecologie en economie en accent op circulaire en korte cycli om op termijn ons huidig niveau van welvaart en welzijn te behouden. We bevorderen duurzaam en omgevingsbewust handelen van alle actoren in de maatschappij als producent en/of consument waarbij de transitie naar een duurzame maatschappij met een beperkte ecologische impact wordt vormgegeven en het natuurlijk kapitaal duurzaam wordt gebruikt⁸.

We bevorderen efficiënt **energieverbruik** en de transitie naar een duurzaam energiesysteem dat meer en meer gebaseerd is op hernieuwbare energiebronnen, de bevoorradingszekerheid garandeert en betaalbaar is voor gezinnen en bedrijven.

5.3.3 Synergieën

Zoals hoger gesteld bevat het omgevingsbeleid bij uitstek (kern)opdrachten die een eigen beleidsmatige finaliteit hebben, maar vaak pas vanuit synergieën volle doorwerking krijgen. Een omgevingsbeleid inzake klimaat, energie en groene economie impliceert dat voor de drie componenten op niveau van het departement een grote synergie wordt gerealiseerd, onder andere met volgende kernopdrachten binnen en buiten het omgevingsdepartement:

- **Lucht:** We monitoren de luchtkwaliteit in Vlaanderen en hanteren een integrale beleidsaanpak om deze te verbeteren tot op een niveau waarbij mens en milieu op een duurzame wijze worden beschermd.

⁷ www.lne.be/klimaatbeleid.

⁸ Accenten liggen onder meer op duurzaam materialenbeheer, bedrijfsinterne milieuzorg, groene mobiliteit, rationeel energieverbruik, hernieuwbare energie en duurzaam wonen en bouwen.

- **Diepe ondergrond.** We benutten de mogelijkheden van diepe ondergrond, waaronder geothermie en dit ondermeer met het oog op duurzaam energiegebruik waarbij CO₂-productie wordt verminderd en waarop maatschappelijke ontwikkelingen (o.a. wonen) worden afgestemd.
- **Materialen, afval en grondstoffen** We streven naar een Vlaamse kringlooeconomie waarin we zorgen voor een duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen en voor de kwalitatieve en kwantitatieve preventie van het gebruik van grondstoffen en het verspreiden van milieugevaarlijke stoffen.

5.4 DIERENWELZIJN

Daarnaast is omwille van de specificiteit van de opdracht en omwille van de herkenbaarheid ook dierenwelzijn als derde kernopdracht gedefinieerd (cf. 3.3.14).

5.5 INFORMATIE, KENNIS & MONITORING

Het uitzetten van strategische krachtlijnen impliceert een sterk uitgebouwde maatschappelijk relevante kennisorganisatie.

Om deze kennisorganisatie uit te bouwen, clusteren we de onderzoeks-, monitoring en evaluatieopdrachten⁹ en bundelen we activiteiten en middelen die vandaag verspreid zitten in het departement. Qua opdrachten en werkwijze is het Planbureau voor de Leefomgeving in Nederland inspirerend¹⁰. Daarbij bevat de onderzoeksagenda enerzijds een eigen academisch afgetoetste agenda van beleidsrelevant onderzoek die inspeelt op de kennisleemtes op middellange en lange termijn binnen het omgevingsdomein. Anderzijds bevat het een beleidsonderzoeksagenda die door de minister en regering noodzakelijk wordt geacht om het beleid (eerder op kortere termijn) te onderbouwen.

De bundeling van onderzoeksactiviteiten en -middelen zorgt voor kritische massa en voldoende onafhankelijkheid die nodig is om de kwaliteit van het onderzoek te verzekeren. Tegelijkertijd is

⁹ We spreken van monitoring en evaluatie als opdrachten binnen de beleidscyclus. In de beleidscyclus zijn er 4 hoofdprocessen: beleidsvoorbereiding, -uitvoering, -monitoring en -evaluatie. Ter ondersteuning van de beleidsvoorbereiding is er ook nog het (beleidsrelevant) onderzoek en de advisering.

¹⁰ Website Nederlandse Planbureau voor de Leefomgeving, www.pbl.nl.

het duidelijk dat het beleidsrelevant onderzoek ter ondersteuning en versterking dient van de beleidstaken van het departement en dus de binding hiermee verzekerd moet zijn.

Het opvolgen en het evalueren van het beleid, waarvoor het departement verantwoordelijk is, impliceert dat beroep gedaan kan worden op een sterk uitgebouwde monitoring¹¹. Deze monitoring bevat het statistisch up-to-date materiaal rond de voor het omgevingsdepartement relevante kennisvelden.

Van belang is ook de digitale ondersteuning die nodig is om de resultaten ervan te kunnen weergeven en beleidsmatig te kunnen inzetten.

De twee departementen zijn vandaag al expert in digitale interactie met de burger (bv. GIS, omgevingsvergunning, informatiesystemen, ...). Als open overheid investeert het omgevingsdepartement hier verder in.

5.6 ONDERSTEUNING MINISTER & OMGEVINGSDOMEIN EN AANSTUREN EN BEHEREN VAN DE ORGANISATIE

Conform het organisatiebesluit van 3 juni 2005 behoren de ondersteunende taken ten aanzien van de bevoegde minister, het domein, het departement, het managementcomité en het voorzitterscollege tot de taken van het departement als onderdeel van het Vlaams Ministerie van Omgeving.

In het geval de door de minister aangeduide voorzitter van het beleidsdomein uit een andere entiteit van het domein afkomstig is, wordt, rekening houdende met de wettelijke bepalingen, de ondersteunende rol van het departement in samenspraak met de betrokken voorzitter vormgegeven.

¹¹ We hebben het hier zoals gezegd over de opdracht vanuit de beleidscyclus en niet over de registratie van biotische en abiotische parameters op het terrein en indicatoren die door gespecialiseerde entiteiten van het omgevingsdomein worden verzameld vanuit hun kernopdracht.

6 HET OMGEVINGSDEPARTEMENT: BASIS VOOR ORGANISATIESTRUCTUUR

In dit laatste onderdeel wordt, uitgaande van de inhoudelijke opdrachten zoals in vorig hoofdstuk geschetst, een basis gelegd voor een performante organisatiestructuur van het omgevingsdepartement.

Deze organisatiestructuur krijgt vorm vanuit de inhoudelijke (samenhangende) opdrachten, dewelke ondergebracht worden in organisatiepijlers.

Vooraleer wordt ingegaan op de verdere invulling van deze organisatiepijlers wordt het departement gepositioneerd als waardengedreven en als werkbare en wendbare organisatie.

Tevens worden de te behalen mijlpalen gedefinieerd.

Vervolgens worden de onderdelen van de organisatiepijlers gedefinieerd (van 6.4.1 tot en met 6.6.1). Deze onderdelen zijn richtinggevend voor de structuur van het omgevingsdepartement. De onderdelen hebben een werktitel die later kan aangepast worden.

Binnen deze onderdelen wordt telkens op hoofdlijnen aangegeven welke taken er worden gesitueerd. Deze taken zijn grotendeels gebaseerd op de huidige (en/of politiek besliste) taken die in de bestaande departementen worden verzekerd. Uiteraard kunnen deze taken in het transitieproces verder verfijnd worden.

6.1 EEN WAARDENGEDREVEN ORGANISATIE

De missie en visie zijn de drijfveer voor het omgevingsdepartement en geven de richting aan voor de toekomst. Tegelijkertijd is het omgevingsdepartement een waardengedreven organisatie. Enerzijds zijn er de vier waarden - openheid, daadkracht, vertrouwen en wendbaarheid – die het handelen van alle medewerkers van de Vlaamse overheid kenmerken. Anderzijds zijn er in de huidige departementen LNE en RWO ook specifieke waarden gedefinieerd¹²:

1. Betrouwbaarheid
2. Klantgerichtheid
3. Oplossingsgericht werken

¹² Nog gebaseerd op de vroegere waardegebonden competenties van de Vlaamse overheid.

4. Samenwerken
5. Voortdurend verbeteren
6. Duurzaamheidsreflex
7. Organisatiebetrokkenheid

Deze dienen verder uitgewerkt te worden in de context van het omgevingsdepartement. Een cultuurmeting kan hier verdere inzichten in verschaffen.

Het toepassen van de waarden leidt ook tot gedeeld eigenaarschap.

Individueel eigenaarschap is belangrijk, omdat het medebepalend is voor de kwaliteit van het proces en het eindproduct.

Gedeeld eigenaarschap gaat nog een stap verder omdat wordt overgestapt van individuele naar collectieve verantwoordelijkheid. Gedeelde waarden en cultuur worden op die manier ook door de organisatie uitgestraald en herkend door de klant en de buitenwereld. Gedeeld eigenaarschap levert aldus een grotere meerwaarde en vergroot de kwaliteit en het draagvlak voor de producten en diensten die het departement aan de maatschappij aanbiedt. Gedeeld eigenaarschap is ook een basis voor een lerende organisatie, waarin competente medewerkers ruimte krijgen om hun expertise en vaardigheden verder te ontwikkelen, en stimuleert collegialiteit.

Samengevat vertaalt eigenaarschap op niveau van de medewerker zich in volgende kenmerken¹³: verantwoordelijkheid, identiteit, aanspreekbaarheid, eigenwaarde en talentontwikkeling en verbondenheid.

Voor het departement vertaalt gedeeld eigenaarschap zich in het zoeken naar de juiste balans tussen eigenstandige kokers (afdelingen/teams en clusters in afdelingen) en samenwerking over kokers heen. Het is hierbij cruciaal dat niet de interne organisatie maar wel de klant en het oplossen van maatschappelijke problemen centraal staan. De organisatie en de werkprocessen dienen hierop te worden afgestemd. Net zoals het departement een verbindende rol opneemt t.a.v. andere beleidsdomeinen (dus naar buiten toe – zie doelstellingen in 4.3), werkt het ook intern op een integrerende manier.

¹³ Bron: Wat zijn de 5 kenmerken van Eigenaarschap? <http://www.professioneelzijn.nl/index.php/artikelen/13-individu/147-wat-zijn-de-5-kenmerken-van-eigenaarschap>

6.2 EEN WERKBARE EN WENDBARE ORGANISATIE

De organisatiepijlers en de erin gesitueerde processen en producten zullen verder worden vertaald naar afdelingen - en waar nodig hierbinnen verdere substructuren (e.v. diensten, teams) - en transversale projecten. Dit zal in overleg worden aangepakt. Belangrijk hierbij is dat de organisatie vanuit de inhoud, de gedeelde visie, missie en waarden vorm krijgt. De organisatiestructuur heeft immers een sterke invloed op het prestatievermogen van het departement Omgeving en op de betrokkenheid en motivatie van de medewerkers.

Volgende ontwerpprincipes voor de organisatiestructuur en werking zijn alvast aan zet:

- Klantgericht: kernprocessen gericht op de klant
- Resultaatgericht: kwaliteitsvolle dienstverlening
- Efficiënte werking en de beheersbare aansturing uitgaande van:
 - Enkel tussenstappen met meerwaarde (zowel in lijnhiërarchie als in manier van werken) (lean management)
 - Optimale combinatie tussen horizontaal (procesgericht, flexibel en wendbaar, projectwerking) en verticaal (specialiseren, functies...)
 - Geografische spreiding van de organisatie: centrale en decentrale werkplekken
 - De noodzaak tot af te bouwen en te versterken opdrachten
 - Te boeken efficiëntiewinsten en verantwoorde besparingskeuzes
 - Het personeelseffectief per gedefinieerde afdeling
 - Het sturend dan wel uitvoerend karakter van de opdrachten
- Wendbare werking i.f.v. de missie en visie
- Netwerkleiderschap
- Lerende organisatie:
 - Informatie en kennis stromen door in de organisatie
 - Stimuleren van transversale samenwerking intern en extern en opbouw van maximale synergieën
 - Durf en “berekend” experiment
- Aantrekkelijke werkgever:
 - Moderne werkgever die een aantrekkelijk arbeidsklimaat verzekert
 - Jobs met perspectief en creëren van actieve jobs met regel- en ontwikkelingsmogelijkheden voor medewerkers (verantwoordelijkheid en autonomie).

6.3 TE REALISEREN MIJLPALEN

Volgende **mijlpalen** worden vooropgesteld in het traject:

Mijlpaal 1 17 januari 2017 23 januari 2017 24 januari 2017	Startnota omgevingsdepartement	Kennisname door het gemeenschappelijk managementcomité RWO en LNE van de opdrachtomschrijving en de basis van organisatiestructuur, zoals uitgeschreven in deze nota
		Kennisname en bespreking door de directies van de departementen Ruimte en LNE
		Opstart van een traject dat de opdracht en organisatiestructuur en -werking van het departement verder uitwerkt vanuit de krijtlijnen zoals uitgeschreven in deze nota.
Mijlpaal 2 1 april 2017	Start omgevingsdepartement en – domein	Validatie verder uitgewerkte opdrachten en organisatiestructuur
		Aanvang van de implementatie en de eerste noodzakelijke structuuraanpassingen
		Implementatie resultaten voorbereidende werkzaamheden Taskforce Omgevingsdepartement
		Verderzetting werkzaamheden met oog op uittekenen en volledige organisatiestructuur tegen 30 september 2017
Mijlpaal 3 1 oktober 2017	Verhuis van Phoenix naar Ferrarisgebouw	Implementatie van de definitieve organisatiestructuur en - werking
Mijlpaal 4 31 maart 2018	Organisatie is volledig operationeel	

6.4 ORGANISATIEPIJLER 1: OMGEVINGSSTRATEGIE

Organisatiepijler 1 is de plaats waar het omgevingsbeleid, dat onder de verantwoordelijkheid valt van het departement, strategisch en proactief ontwikkeld en gepositioneerd wordt ten opzichte van internationale ontwikkelingen, andere beleidsdomeinen, de minister, de regering en de maatschappij.

Kennis is een belangrijke basis voor een onderbouwd strategisch omgevingsbeleid. Daarom bevat deze pijler ook het omgevingsonderzoek waarbij alle onderzoeksactiviteiten en onderzoeksmiddelen van het omgevingsdepartement worden gebundeld in een Vlaams Planbureau voor de Leefomgeving. Het Vlaams Planbureau is tevens de plaats voor de monitoring¹⁴ en evaluatie van het beleid. Op termijn kan dit door verdere synergieën op domeinniveau verder doorgroeien.

Deze pijler staat ook garant voor het data- en informatiebeheer en voor de ondersteuning van en instrumenten voor een digitale maatschappij.

Omdat deze pijler het Vlaamse omgevingsbeleid plaatst in een context van bestuurlijke en maatschappelijke actoren kan hij ook de activiteiten bevatten¹⁵ inzake partnerschappen met de lokale besturen en maatschappelijke actoren.

Deze pijler omvat ook het dierenwelzijn.

Ondersteunende en coördinerende opdrachten ten aanzien van de bevoegde minister, het domein, managementcomité, voorzitterscollege en het coördineren, opvolgen en bijsturen van de werking van het departement, worden ook opgenomen vanuit deze pijler.

6.4.1 Strategie, coördinatie & internationaal beleid

- Algemene strategie, inhoudelijke coördinatie & ondersteuning
- Internationaal beleid
 - Participeren aan bovengewestelijk beleid m.b.t. ruimte, leefmilieu, natuur en

¹⁴ Het betreft hier niet de metingen op het terrein die niet tot de opdracht van het departement behoren, maar wel het ontwikkelen van instrumenten en tools om (de resultaten van) het omgevingsbeleid van nabij te kunnen opvolgen, zoals dat noodzakelijk is om de beleidscyclus te kunnen invullen.

¹⁵ Partnerschappen zijn zeer zinvol ter versterking van de kernprocessen en kernproducten van het departement. In het transitietraject moet worden bekeken op welke wijze de koppeling met de kernprocessen en producten van pijlers 2 en 3 op een efficiënte wijze verwezenlijkt kan worden.

energie

- Verzekeren omzetting van EU en internationaal recht in Vlaamse regelgeving, ratificeren en rapportering opvolgen
- Organisatie- en personeelsbeleid HR, financieel beleid
- Communicatie en woordvoerderschap
- Organisatieondersteuning:
 - Begrotingsbeleid
 - Begrotingsuitvoering
 - Beheer alle Fondsen (bv. Klimaatfonds)
 - Beheer variëteit aan ontvangsten
 - Advies overheidsopdrachten
 - Financieel beheerssysteem
 - Managementrapportering
 - Interne controle en organisatiebeheersing
 - Resterende logistieke en MOD dienstverlening
- Dierenwelzijn (Beleid en Inspectie)

6.4.2 Vlaams "Planbureau voor de leefomgeving"

- Bundeling activiteiten en middelen van het departement inzake het omgevingsonderzoek, milieu en gezondheid, bodembescherming, ondergrond (natuurlijke rijkdommen), diepe ondergrond en de onderbouwing van de lange termijn plannen (bv het Milieubeleidsplan en het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen)
- Bundeling activiteiten en middelen van het departement inzake monitoring en evaluatie¹⁶
- Structurele relaties met MIRA en NARA/INBO o.a. op het vlak van de onderzoeksagenda

6.4.3 Data- en informatiebeheer & digitale maatschappij

- GIS, ICT & informatiebeheer
- Beleidsdomeinoverkoepelend omgevingsmanagementinformatiesysteem (verbreed MMIS) voor beleidsdomein en databeheer

¹⁶ Cf. beleidscyclus.

6.4.4 Partnerschappen met besturen en maatschappij¹⁷

- Participeren en adviseren lokale besturen en overheden en het creëren van partnerschappen o.a. inzake ruimte en klimaat¹⁸
- Milieu-integratie Economie, Infrastructuur en Maatschappij
- Vorming en educatie doelgroepen (onderwijs, landbouw, industrie...) natuur, milieu, energie en duurzame ontwikkeling

6.5 ORGANISATIEPIJLER 2: OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE & MILIEU

Vandaag vormt de omgevingsbeleidscluster, waarin de taken inzake ruimte en milieu worden verenigd, de grootste pijler. Binnen deze pijler wordt de beleidscyclus grotendeels afgedekt voor deze materie.

De pijler bevat de ontwikkeling van het (lange termijn) beleid en instrumentarium inzake omgeving (ruimte & milieu).

Wat de beleidsuitvoering betreft is er sprake van gebiedsontwikkeling, met omgevingsplanning en -projecten en -vergunningen (en de ermee gerelateerde deeldisciplines) en handhaving.

Aangezien de samenvoeging van de 2 departementen vooral in deze pijler effecten heeft, wordt nagegaan welke efficiëntiewinsten geboekt kunnen worden. Bekeken moet worden welke inhoudelijke opdrachten binnen en buiten deze pijler versterking behoeven.

6.5.1 Beleidsontwikkeling, regelgeving, instrumentarium en juridische ondersteuning

- Beleidsontwikkeling en -voorbereiding van het (lange termijn) omgevingsbeleid inzake Ruimte & Milieu
- Regelgeving, juridische ondersteuning en instrumentarium van het omgevingsbeleid inzake Ruimte & Milieu

¹⁷ Partnerschappen zijn zeer zinvol ter versterking van de kernprocessen en kernproducten van het departement. In het transitietraject moet worden bekeken op welke wijze deze koppeling met de kernprocessen en producten van pijlers 2 en 3 op een efficiënte wijze verwezenlijkt kan worden.

¹⁸ <http://www.vlaamseklimaatop.be/ondersteuning-klimaatbeleid-lokale-overheden>.

6.5.2 Gebiedsontwikkeling, omgevingsplanning en -projecten

- Gebiedsontwikkeling
- Omgevingsplanning
- Omgevingsprojecten, -vergunning en Vlaamse Investeringsprojecten (VIP)
- Leef- en omgevingskwaliteit (incl. MER)
- Land en Bodembescherming

6.5.3 Omgevingshandhaving

- Omgevingsinspectie
 - Inspectie milieu
 - Inspectie ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed
- Bestuurlijke beboeting, milieuschade en crisisbeheer
- *(VHRM)*
- *(Hoge Raad voor het Handhavingsbeleid)*

6.6 ORGANISATIEPIJLER 3: OMGEVINGSBELEID VOOR KLIMAAT, GROENE ECONOMIE & ENERGIE

Deze pijler ondersteunt de realisatie van de opdrachten inzake klimaat (waaronder ook luchtkwaliteit), energie en groene economie. De pijler bevat de beleidsontwikkeling, de langetermijnplanning en de uitvoering.

De vraag naar een zichtbare pijler voor deze omgevingsmateries is groot, zowel bij de Vlaamse regering, de burgers, de academische wereld en het middenveld.

Zo onderschrijft de Vlaamse Regering in het klimaat- en energiepact¹⁹ de tekst van het Klimaatakkoord van Parijs en erkent de noodzaak om de globale temperatuurstijging te beperken tot ver onder 2°C ten opzichte van het pre-industriële niveau, en om inspanningen te doen om de stijging te beperken tot 1,5°C ten opzichte van het pre-industriële niveau. Hiertoe moeten de globale emissies zo snel mogelijk pieken om vervolgens snel te dalen, met als einddoel een balans tussen de antropogene emissies en de opname van broeikasgassen in de tweede helft van deze

¹⁹ Vlaamse Regering, Vlaams Klimaat- en energiepact, 1 december 2016.

eeuw. De Vlaamse Regering erkent dat de ontwikkelde landen het voortouw moeten nemen bij deze inspanning.

Deze pijler is een antwoord op de vraag van de Vlaamse regering om hierin het voortouw te nemen. Ook de SERV stemde in zijn advies van 15 juni 2016²⁰ duidelijk dat ook Vlaamse overheid moet zorgen voor een sterk klimaat- en energieteam, degelijke data en een enthousiasmerend 'klimaat'.

De Vlaamse Regering erkent dat om de doelstellingen van het Vlaams energie- en klimaatpact te bereiken een transitie nodig is in alle sectoren en alle geledingen van de maatschappij. Deze transitie kan maar worden gerealiseerd door een nauwe samenwerking tussen de overheid en de diverse actoren in de maatschappij, op basis van een duidelijke, ambitieuze en breed gedragen visie voor de lange termijn. In het reeds genoemde SERV-advies werd eveneens de samenhang beklemtoond met andere beleidsthema's binnen en buiten het omgevingsdepartement, waardoor de klimaatproblematiek ook via snelle omwegen kan worden aangepakt (bv. via ruimtelijke ingrepen, mobiliteitsbeleid, nadruk op lokale economie, inzetten op gezond leven). Klimaatverandering alhoewel een bijzonder ernstige uitdaging, moet leuk en gemakkelijk worden en positieve communicatie is cruciaal, zo zegt de SERV,

Een zichtbare pijler in het omgevingsdepartement creëert dan ook de noodzakelijke randvoorwaarde om aan de vraag van de Vlaamse Regering en van de maatschappij te kunnen beantwoorden en hieromtrent een positief 'klimaat' te genereren.

Deze maatschappelijk gedragen ambitie verantwoordt een verdere investering in deze pijler.

6.6.1 Omgevingsbeleid voor Klimaat, Groene Economie & Energie

- Beleidsontwikkeling en -voorbereiding van het omgevingsbeleid inzake klimaat, lucht, energie, groene economie en diepe ondergrond (o.a. verdere uitwerking Vlaams klimaat- en energiepact)
- Regelgeving, juridische ondersteuning en instrumentarium van het omgevingsbeleid inzake klimaat, lucht, energie, groene economie en diepe ondergrond
- Beleidsuitvoering van het omgevingsbeleid inzake klimaat, lucht, energie, groene economie en diepe ondergrond (o.a. uitvoeren en opvolgen Vlaams klimaat- en energiepact en van de genomen engagementen hierin).

²⁰ SERV, 2016, Wegen en omwegen naar een klimaatsucces.

